Rejent * rok 21 * nr 9(245)
wrzesień 2011 r.

Magdalena Grodzicka

Obowiązek wydania wypisu aktu poświadczenia dziedziczenia osobie, która wykaże istnienie interesu prawnego – analiza regulacji art. 95n § 3 ustawy – Prawo o notariacie

W dniu 1 marca 2009 r. weszły w życie przepisy umożliwiające spadkobiercom uzyskiwanie potwierdzenia praw do spadku poprzez sporządzanie przez notariuszy aktów poświadczenia dziedziczenia. Sposób ten stanowi alternatywę dla stwierdzenia nabycia spadku w drodze postępowania sądowego. Celem wprowadzenia takiej możliwości było nie tylko odciążenie sądów, ale także ułatwienie i przyśpieszenie regulowania praw do spadku, jak również umożliwienie spadkobiercom załatwienia sprawy bez udziału sądu. Zalet wprowadzenia notarialnych poświadczeń dziedziczenia jest wiele, wystarczy wskazać na: a) samą możliwość dokonania przez spadkobierców wyboru sposobu, w jaki chcą potwierdzić swoje prawa do spadku, b) brak właściwości miejscowej – akt poświadczenia dziedziczenia może być sporządzony przez każdego notariusza bez względu na to, gdzie było ostatnie miejsce zamieszkania spadkodawcy, c) szybkość załatwienia sprawy, d) dogodność co do ustalenia terminu, e) często niższe koszty itp.

Wprowadzenie przedmiotowych regulacji należy zatem ocenić pozytywnie, co potwierdza również praktyka wskazująca, iż przyjęte przez ustawodawcę rozwiązanie było przez społeczeństwo oczekiwane. Jednakże niniejsze opracowanie ma na celu wykazanie, że nie wszystkie kwestie związane z poświadczaniem dziedziczenia przez notariuszy zostały wyczerpująco uregulowane.

Jedną z nich jest na pozór błaha kwestia wydawania wypisów aktów poświadczenia dziedziczenia. Jednakże biorąc pod uwagę, iż dokonywanie poświadczeń dziedziczenia przez notariuszy ma niedługą historię, należy się spodziewać, że problemy dopiero zaczną się pojawiać, a wówczas zagadnienie nabierze znaczenia. By nakreślić skalę problemu, wystarczy wymienić podmioty, które mogą się kryć pod pojęciem „osoby, która wykaże istnienie interesu prawnego". Należą tu wszyscy wierzyciele zarówno spadkobiercy, jak i spadkobierców, a więc np. banki, leasingodawcy, kontrahenci, pracownicy, firmy windykacyjne działające jako podmioty, na które scedowano wierzytelności, syndycy prowadzący postępowania upadłościowe spadkodawcy czy spadkobierców itp. Kolejną kategorią osób są współwłaściciele, współużytkownicy, współposiadacze rzeczy wchodzących w skład mas spadkowych. I w końcu spadkobiercy, którzy nie uczestniczyli w sporządzaniu aktów poświadczenia dziedziczenia, np. nieślubne dzieci, spadkobiercy testamentowi. Krąg osób, które mogą żądać wydania wypisu poświadczenia dziedziczenia, jest zatem bardzo duży.

Co do wydawania wypisów aktów notarialnych obowiązuje reguła, że wydaje się je stronom aktu lub osobom, dla których zastrzeżono w akcie prawo otrzymania wypisu, a także ich następcom prawnym. Za zgodą stron lub na podstawie prawomocnego postanowienia sądu okręgowego, w którego okręgu znajduje się kancelaria notariusza, wypis aktu notarialnego może być wydany także innym osobom. W przypadku aktów poświadczenia dziedziczenia ustawodawca przyjął inne rozwiązanie. Zgodnie z art. 95n § 3 ustawy – Prawo o notariacie (dalej: pr. o not.) wypis zarejestrowanego aktu poświadczenia dziedziczenia może być ponadto wydany osobie, która wykaże istnienie interesu prawnego. To, czy takowy interes istnieje, czy też nie, ma obowiązek rozstrzygnąć notariusz, a nie jak w przypadku innych wypisów sąd. W związku z tym, że niniejsze opracowanie poświęcone jest analizie innych zagadnień wiążących się z regulacją zawartą w art. 95 n § 3 pr. o not. niż z samym pojęciem interesu prawnego, jedynie na marginesie wspomnę, iż zarówno ustawa – Prawo o notariacie, jak i przepisy innych ustaw nie definiują pojęcia interesu prawnego, choć wielokrotnie się nim posługują (np. art. 76-78, 189, 189[1], 469, 1147 § 1 k.p.c. czy art. 1025 § 1 k.c.). Ustawa – Prawo o notariacie nie

zawiera także przepisów regulujących sposób, w jaki takowy interes należy wykazać. Oczywiście w judykaturze oraz w doktrynie zostały wypracowane sposoby oceniania, czy dany podmiot posiada interes prawny i czy dostatecznie wykazał jego istnienie. Najogólniej rzecz ujmując, interes prawny to taki interes, który wiąże się ze sferą prawną danego podmiotu. Biorąc pod uwagę, że ustawodawca posługuje się tym pojęciem w różnych ustawach i przy okazji regulowania różnych kwestii i instrumentów prawnych, należy wskazać, iż ściślejsze zdefiniowanie tego pojęcia, które byłoby adekwatne do wszystkich wypadków odwoływania się do niego, jest zawodne. W każdym wypadku wchodzą w grę nieco inne aspekty interesu prawnego i na czym innym on polega[1)]. Można wskazać, że ma on charakter materialnoprawny i jego podstaw należy szukać w przepisach prawa materialnego. W przypadku wydawania przez notariuszy wpisów aktów poświadczenia dziedziczenia osobom, które wykażą istnienie interesu prawnego, najbardziej trafne wydaje się być odniesienie do kręgu osób, jakie na podstawie art. 1025 § 1 k.c. mogą kierować wnioski do sądu o stwierdzenie nabycia spadku. Według powołanego przepisu legitymacja czynna do wszczęcia postępowania nieprocesowego o stwierdzenie nabycia spadku przysługuje każdej osobie zainteresowanej wywołaniem skutków prawnych, jakie ustawa wiąże z wydaniem postanowienia o stwierdzeniu nabycia spadku. Osobami zainteresowanymi będą w szczególności: spadkobiercy ustawowi i testamentowi oraz ich spadkobiercy, zapisobiercy oraz dalsi zapisobiercy, uprawnieni do zachowku, nabywcy spadku oraz udziału spadkowego, wierzyciele spadkodawcy, wierzyciele spadkobiercy i zapisobiercy, współwłaściciele nieruchomości. Ilość i różnorodność stosunków materialnoprawnych, jakie mogą stanowić podstawę do uznania danej osoby za zainteresowaną, są zatem bardzo szerokie.

Jak zatem notariusz niebędący niezawisłym sądem i niemający jakichkolwiek wytycznych w obowiązujących przepisach co do procedury, w jakiej winno się odbywać wykazanie i stwierdzenie istnienia bądź nieistnienia interesu prawnego, ma podejmować decyzje. Różnorodność stosunków, z jakich może wynikać istnienie tego interesu, sprawia, że nawet przy dochowaniu szczególnej staranności, wobec

braku wyposażenia w odpowiednie instrumenty prawne, notariusz nie będzie w stanie ocenić, czy takowy interes istnieje, czy też nie.

Mając powyższe na uwadze, należy stwierdzić, że wprowadzenie przepisu art. 95n § 3 pr. o not. bez uregulowania szeregu kwestii, o których niżej, jest niewystarczające dla praktyki. Uregulowania przedmiotowej kwestii zawierają jedynie art. 95n § 3 i art. 83 pr. o not., przy czym ten pierwszy odsyła do odpowiedniego stosowania drugiego. Z kolei postanowień art. 83 pr. o not. nie sposób stosować w oderwaniu od obowiązków notariusza wynikających z art. 82 tej ustawy stanowiącego, że osobę, której odmówiono dokonania czynności notarialnej, należy pouczyć o prawie i trybie zaskarżenia odmowy, a na jej pisemne żądanie doręczyć w terminie tygodnia uzasadnienie odmowy.

By wykazać powyżej zaprezentowane stanowisko, zacznę od wymienienia kwestii, które, moim zdaniem, winny być w sposób niebudzący wątpliwości uregulowane:

1) Czy osoba chcąca uzyskać wypis zarejestrowanego aktu poświadczenia dziedziczenia powinna złożyć pisemny wniosek do notariusza, załączając odpowiednie dokumenty potwierdzające istnienie interesu prawnego, czy wystarczy, by złożyła jedynie dokumenty bez pisemnego wniosku, czy też wniosek może być złożony i uzasadniony ustnie?

2) Czy, jeżeli wniosek zawiera braki formalne, notariusz ma prawo i obowiązek wzywania do ich uzupełnienia oraz jaki termin ma wyznaczyć do ich uzupełnienia?

3) W jakim terminie ma notariusz rozpoznać wniosek?

4) W jakiej formie notariusz powinien rozstrzygnąć kwestię istnienia lub nieistnienia interesu prawnego, czy ma obowiązek to w jakikolwiek sposób dokumentować (utworzyć akta sprawy)?

5) Jakie wynagrodzenie należy się notariuszowi za wykonane czynności, czy należy się mu zwrot poniesionych kosztów?

6) Jaką pozycję ma notariusz rozstrzygający o istnieniu lub nieistnieniu interesu prawnego oraz jaka odpowiedzialność na nim ciąży w przypadku wydania wypisu poświadczenia dziedziczenia osobie nieposiadającej interesu prawnego lub odmowy wydania osobie takowy interes posiadającej?

Dalsza część opracowania zawiera odniesienie do każdej z wymienionych w pkt od 1 do 6 kwestii.

Ad 1) Choć żaden przepis nie stawia wymogu złożenia pisemnego wniosku o wydanie odpisu poświadczenia dziedziczenia, wydaje się być niemalże naturalne, by taki wniosek osoba posiadająca interes prawny złożyła na piśmie, załączając odpowiednie dokumenty dla wykazania swojego interesu prawnego. Powyższe wynika niejako z przepisu art. 95j pr. o not., stanowiącego, że zarejestrowany akt poświadczenia dziedziczenia ma skutki prawomocnego postanowienia o stwierdzenie nabycia spadku oraz z art. 83 § 1 pr. o not., tj. zdania: „Sąd rozpoznaje zażalenie na rozprawie, stosując przepisy Kodeksu postępowania cywilnego", a także dokonując wykładni celowościowej przepisu art. 95n § 3. Celem przyznania prawa wystąpienia o wydanie wypisu aktu poświadczenia dziedziczenia osobie mającej interes prawny jest zapewnienie jej ochrony praw. Taki sam cel, tj. ochronę osób posiadających interes prawny, ustawodawca przewidział w art. 1025 § 1 k.c., włączając w skład osób mogących złożyć wniosek o stwierdzenie nabycia spadku osoby mające interes w tym, by wydano postanowienie o stwierdzeniu nabycia spadku. Skoro zatem wniosek o stwierdzenie nabycia spadku wymaga nie tylko zachowania formy pisemnej, ale także musi czynić zadość przepisom o pismach procesowych, to zasadne jest przyjęcie stanowiska, że i wniosek do notariusza o wydanie wypisu aktu poświadczenia dziedziczenia analogicznie winien spełniać takie same wymogi. Zatem wymaga formy pisemnej oraz wykazania okoliczności i przedłożenia dokumentów potwierdzających istnienie interesu prawnego.

Ad 2) Przyjmując, że osoba zainteresowana winna złożyć wniosek o wydanie wypisu aktu poświadczenia dziedziczenia zgodnie z wymogami przewidzianymi dla pism procesowych, należy zastanowić się, jakie czynności winien podjąć notariusz w przypadku, gdy wniosek zawiera braki formalne. Zachodzi pytanie, czy notariusz ma prawo, a i obowiązek żądać uzupełnienia wniosku. Biorąc pod uwagę, że na notariuszu spoczywa obowiązek rozpatrzenia, czy interes prawny istnieje i został wykazany, zasadne jest przyjęcie, iż może on żądać uzupełnienia wniosku. Pozostaje kwestia terminu, jaki na to uzupeł-

nienie ma wyznaczyć. Posiłkując się przepisami o pismach procesowych, zgodnie z uregulowaniem art. 130 § 1 k.p.c., termin ten powinien wynosić tydzień.

Analizując dalszą treść powołanego wyżej przepisu, pojawia się kolejne zagadnienie do rozstrzygnięcia, tj. czy po bezskutecznym upływie terminu do uzupełnienia braków wniosku notariusz powinien zwrócić wnoszącemu wniosek, który wówczas, zgodnie z art. 130 § 2 k.p.c., nie wywołuje żadnych skutków, jakie ustawa wiąże z wniesieniem pisma, czy też uznając, że interes prawny nie został wykazany, odmówić wydania wypisu, jednocześnie pouczając o prawie wniesienia zażalenia.

Biorąc pod uwagę treść przepisu art. 95n § 3 pr. o not., cel wprowadzenia tej regulacji oraz możliwość ponownego złożenia wniosku do notariusza o wydanie wypisu, jak i możliwość wniesienia zażalenia do sądu, należałoby się opowiedzieć za przyjęciem rozwiązania, że po bezskutecznym upływie terminu do uzupełnienia braków wniosku notariusz odmawia wydania wypisu i poucza o prawie złożenia zażalenia, lub też przyjąć jeszcze bardziej radykalne stanowisko, iż w przypadku braków formalnych wniosku notariusz bez wzywania do uzupełnienia ich odmawia wydania wpisu aktu poświadczenia dziedziczenia wobec braku wykazania istnienia interesu prawnego i poucza jak wyżej.

Ad 3) Sporym problemem jest ustalenie, w jakim terminie notariusz winien rozstrzygnąć, czy został wykazany interes prawny i wydać wypis aktu poświadczenia dziedziczenia. Jedynie słuszne wydaje się być przyjęcie rozwiązania, że notariusz powyżej określonych czynności powinien dokonać bez zbędnej zwłoki. Kodeks postępowania cywilnego w zasadzie, poza nielicznymi wyjątkami, nie określa terminów dla czynności sądu. Wskazuje się, że sprawy winny być rozpatrywane bez zbędnej zwłoki. Przyjmując, że rozpatrzenie i rozstrzygnięcie, czy osoba wykazała istnienie interesu prawnego, jest czynnością *quasi*-procesową, najsłuszniej byłoby przyjąć, iż notariusz również powinien rozpatrzeć wniosek i wydać lub odmówić wydania wypisu bez zbędnej zwłoki.

Ad. 4) Kolejnym pojawiającym się zagadnieniem jest, jaką formę ma przyjąć rozstrzygnięcie notariusza w przedmiotowej kwestii.

W przypadku odmowy wydania wypisu notariusz ma obowiązek pouczyć o przysługującym prawie wniesienia zażalenia. Kodeks postępowania cywilnego stosowanie tego środka odwoławczego przeznacza do zaskarżania postanowień. Możliwe zatem jest przyjęcie, że odmowa winna być dokonana w formie postanowienia. Jednakże notariusz nie jest sądem ani organem, któremu przyznano kompetencje wydawania postanowień, tak jak np. ma to miejsce w przypadku komorników. Dlatego też bardziej trafne wydaje się, by w przypadku odmowy wydania wypisu notariusz sporządzał pismo informujące o odmowie wydania wypisu zawierające jednocześnie pouczenie o prawie złożenia zażalenia. Natomiast w przypadku uznania, że interes prawny został wykazany, po prostu wydał wypis.

W obydwu sytuacjach, tj. wydania wypisu lub odmowy jego wydania, pojawia się pytanie, czy notariusz powinien i w jakiej formie przechowywać dokumenty z tym związane. Dla poparcia przyjętego przez notariusza stanowiska konieczne wydaje się przechowywanie dokumentacji w sprawie. Nie tylko bowiem osoba niezadowolona z odmowy może wnieść zażalenie do sądu, ale i osoba będąca stroną aktu poświadczenia dziedziczenia może kwestionować rozstrzygniecie notariusza uznające istnienie interesu prawnego i wydanie wpisu. Taką możliwość daje art. 80 § 2 pr. o not. nakładający na notariuszy obowiązek czuwania nad należytym zabezpieczeniem praw i słusznych interesów stron oraz innych osób, dla których dokonywana przez nich czynność może powodować skutki prawne. Strona aktu, w tym wypadku spadkobierca, ma prawo oczekiwać, a wręcz żądać od notariusza zachowania zgodnego z wyżej powołanym przepisem prawa. Artykuł 49 pr. o not. wprost stanowi, że notariusz ponosi odpowiedzialność za szkodę wyrządzoną przy wykonywaniu czynności notarialnych na zasadach określonych w kodeksie cywilnym. Nietrudno jest stworzyć listę sytuacji, w których wydanie wpisu aktu poświadczenia dziedziczenia będzie naruszało interesy osób, które na jego podstawie nabyły spadek.

Powyżej powołane regulacje dają zatem zarówno osobom, którym odmówiono wydania wypisu, jak i spadkobiercom podstawę do pociągnięcia notariusza do odpowiedzialności za wyrządzoną jego czynnością szkodę.

Mając powyższe na uwadze, należy uznać, że wręcz niezbędne jest tworzenie, nazwijmy to, „akt sprawy" i przechowywanie ich.

Ad 5) Na podstawie § 12 ust. 1 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 czerwca 2004 r. w sprawie maksymalnych stawek taksy notarialnej (Dz.U. 2005 r. Nr 148, poz. 1546 ze zm.), za wydanie wypisu notariusz pobiera wynagrodzenie w kwocie 6 zł netto za stronę. Akt poświadczenia dziedziczenia zazwyczaj zawarty jest na 2-3 stronach. Należne wynagrodzenie wynosi zatem średnio 12-18 zł netto.

Jednakże nie można uznać, że w przedmiotowym przypadku czynność notariusza sprowadza się jedynie do wydania wypisu. Ponadto, w przypadku odmowy wydania wypisu, notariusz wykonuje czynność zbadania istnienia interesu prawnego, ale nie dokonuje czynności wydania wypisu, w związku z powyższym na podstawie § 12 ust. 1 wynagrodzenie się nie należy.

Takie rozwiązanie jest nie do przyjęcia. Na notariuszu ciąży obowiązek rozstrzygnięcia o istnieniu bądź nieistnieniu interesu prawnego. W większości przypadków ustalenie powyższego wymaga nie tylko znacznego nakładu czasu pracy, ale i wiedzy szczególnej, często niezwiązanej ściśle z czynnościami notarialnymi objętymi ustawą – Prawo o notariacie.

Można się zastanowić, czy czynność rozstrzygnięcia (zbadania) istnienia lub nieistnienia interesu prawnego jest czynnością niewymienioną w przepisach poprzedzających, o której mowa w § 16 rozporządzenia, za którą należy pobrać taksę w kwocie 200,00 zł. Z jednej strony przyjęcie takiego stanowiska nie wydaje się być uzasadnione, gdyż czynność badania interesu prawnego nie jest czynnością notarialną wymienioną w przepisach działu II ustawy – Prawo o notariacie. Czynności tej nie jest też nadawana jakakolwiek forma aktu notarialnego. Z drugiej strony jest czynnością niezbędną do wykonania przed wydaniem wypisu aktu poświadczenia dziedziczenia, wymagającą rozstrzygnięcia, które do tej pory było zastrzeżone do kompetencji sądów. Nie ma jednak podstaw do pobierania przez notariusza opłat na podstawie ustawy o opłacie sądowej (dane ustawy). Jakie zatem należy się wynagrodzenie? Trudno jest uznać, że pobranie wynagrodzenia za wydanie wypisu jest w tym wypadku wystarczające. Tym

bardziej że, tak jak wyżej wspomniałam, notariusz pobierze ją tylko w sytuacji, w której takowy wypis wyda. Warto także podnieść kwestię, że wnosząc do notariusza wniosek o wydanie wypisu poświadczenia dziedziczenia, osoba kierująca taki wniosek nie jest zobligowana do wniesienia związanej z tym jakiejkolwiek opłaty. Dla porównania wskazuję, że osoba mająca interes prawny, o której mowa w art. 1025 § 1 k.c., wnosząc do sądu wniosek o stwierdzenie nabycia spadku, jest zobligowana uiścić opłatę w kwocie 50,00 zł (art. 49 ust. 1 pkt 1 ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych). Sąd przed przystąpieniem do postępowania w sprawie stwierdzenia nabycia spadku najpierw, podobnie jak notariusz przy wydawaniu wypisu poświadczenia dziedziczenia, bada istnienie interesu prawnego osoby, która taki wniosek złożyła. Nasuwa się zatem wniosek, że przy kierowaniu do notariusza żądania wydania wypisu osoba mająca interes prawny winna ponieść „jakieś" koszty. Jednakże ani ustawa – Prawo o notariacie nie odsyła do ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych, ani też ta druga ustawa o tym nie wspomina.

Analizując dalej problematykę związaną z wydaniem wypisu poświadczenia dziedziczenia, należy wskazać, że notariuszowi nie tylko nie zostało przyznane prawo do wynagrodzenia za dokonywane czynności, ale także prawo do zwrotu poniesionych kosztów, które przecież ponosi. Nie chodzi tu o koszty przygotowania wypisu, ale o koszt rozstrzygnięcia, czy osoba kierująca żądanie wydania wypisu faktycznie posiada interes prawny, zebrania dokumentacji w sprawie oraz koszty, jakie notariusz poniesie w sytuacji, gdy jego odmowa wydania wypisu spowoduje wniesienie do sądu zażalenia. Stosując przepis art. 95n § 3 pr. o not. odsyłający do uregulowań zawartych w art. 83 tej samej ustawy, na odmowę wydania wypisu aktu poświadczenia dziedziczenia osobie zainteresowanej służy zażalenie do sądu okręgowego właściwego ze względu na siedzibę kancelarii notarialnej. Zażalenie wnosi się za pośrednictwem notariusza, który jest obowiązany ustosunkować się do zażalenia w terminie tygodnia i wraz z zażaleniem przedstawić swoje stanowisko sądowi. Niewątpliwie cała wyżej przedstawiona procedura związana z wydawaniem, odmową wydania i prawem zażalenia odmowy generuje po stronie notariuszy koszty, których z pewnością nie pokrywa wynagrodzenie za wydanie wypisu poświad-

czenia dziedziczenia, do którego ma prawo jedynie w wypadku wydania wypisu.

Artykuł 5 § 2 pr. o not. stanowi, że wynagrodzenie notariusza nie obejmuje kosztów przejazdu i innych niezbędnych wydatków poniesionych przez niego w związku z dokonaniem czynności. Powołany przepis daje możliwość zwrotu poniesionych w związku z czynnością przez notariusza kosztów, jednak nie ma uregulowań dotyczących tego, w jaki sposób można dochodzić zwrotu kosztów i jak je ustalać. W przypadku, kiedy odmowa wydania spowoduje wniesienie zażalenia, można przyjąć, że sąd może przyznać żądany przez notariusza zwrot kosztów. W sytuacjach wydania wpisu i odmowy niezakończonej wniesieniem zażalenia, kwestia zwrotu kosztów pozostaje nierozwiązana.

Ad 6) Ustawa – Prawo o notariacie przyznała notariuszowi kompetencję rozstrzygania o istnieniu bądź nieistnieniu interesu prawnego (art. 95n § 3 pr. o not.) oraz prawo samokontroli wcześniej przyjętego rozwiązania – po wniesieniu zażalenia notariusz może, jeżeli uzna zażalenie za słuszne, dokonać czynności notarialnej, w takim wypadku nie nadaje zażaleniu dalszego biegu (art. 83 § 2 pr. o not.). W świetle powyżej powołanych regulacji notariusz jawi się jako niezawisły podmiot. Sformułowanie „podmiot" jest, moim zdaniem, najbardziej adekwatne. Nie można bowiem uznać notariusza za niezawisły sąd czy też organ administracji. Jednak mając na uwadze cel przyjętego przez ustawodawcę rozwiązania, czyli przyznanie osobom posiadającym interes prawny prawa ochrony swoich praw poprzez przyznanie im prawa do złożenia wniosku o sądowe stwierdzenie nabycia spadku, a w przypadku notarialnego poświadczenia dziedziczenia prawo uzyskania wypisu tego aktu, należałoby przyjąć, że notariuszowi rozstrzygającemu, czy w danym przypadku osoba wykazała istnienie interesu, został przyznany przymiot niezawisłości. A co za tym idzie, nie powinien ponosić jakiejkolwiek odpowiedzialności bez względu na swoje rozstrzygnięcie. Ale czy tak faktycznie jest? Wprawdzie art. 2 § 1 pr. o not. stanowi, że notariusz w zakresie swoich uprawnień, o których mowa w art. 1, działa jako osoba zaufania publicznego, korzystając z ochrony przysługującej funkcjonariuszom publicznym. Jednak inne

regulacje ustawowe jednoznacznie wskazują, że notariusz ponosi odpowiedzialność za swoje działania. Należy tu przytoczyć przede wszystkim treść następujących artykułów ustawy – Prawo o notariacie:

a) art. 49 – notariusz ponosi odpowiedzialność za szkodę wyrządzoną przy wykonywaniu czynności notarialnych na zasadach określonych w kodeksie cywilnym, z uwzględnieniem szczególnej staranności, do jakiej jest obowiązany przy wykonywaniu tych czynności,

b) art. 18 regulujący kwestie obowiązku zachowania tajemnicy,

c) art. 80 § 2 – obowiązek czuwania nad należytym zabezpieczeniem praw i słusznych interesów stron oraz innych osób, dla których czynność może powodować skutki prawne.

Wskazana na wstępie różnorodność stosunków prawnych, w jakich może dochodzić do żądania przez różne osoby wydania wypisów poświadczeń dziedziczenia, pozwala przyjąć, że odpowiedzialność notariuszy związana z tymi na pozór błahymi kwestiami wydania lub odmowy wydania wypisów jest ogromna. Czynności te mogą pociągać za sobą znaczące straty materialne dla wierzycieli, współwłaścicieli czy spadkobierców nieobjętych danym poświadczeniem dziedziczenia.

Nakładając na notariusza obowiązek zbadania istnienia interesu prawnego przy wydawaniu wypisów poświadczeń dziedziczenia, ustawodawca powinien wyraźnie zwolnić go od odpowiedzialności, tym bardziej że przyznał możliwość złożenia zażalenia i nie wyposażył go w narzędzia prawne umożliwiające zabezpieczenie swojego interesu, np. przez wyraźnie przyznanie prawa do żądania złożenia przez osobę, o której mowa w art. 95n § 3 pr. o not., pisemnego wniosku czy jego uzupełnienia.

Reasumując poruszone powyżej zagadnienia, należy stanąć na stanowisku, iż obecnie obowiązujące przepisy wymagają zmian, które w sposób niebudzący wątpliwości regulowałaby omówione w niniejszym opracowaniu kwestie. Konieczność ich wprowadzenia leży w interesie zarówno osób posiadających interes prawny oraz spadkobierców, ale także notariuszy. Jednak najlepsze, moim zdaniem, byłoby przyjęcie co do wydawania wypisów aktów poświadczenia dziedziczenia takiego samego rozwiązania, jak w przypadku wydawania

wypisów aktów notarialnych. Mając bowiem na uwadze obowiązek zachowania tajemnicy przez notariusza oraz katalog czynności notarialnych, należałoby uznać, że wydawanie wypisów osobom mającym w tym interes prawny winno odbywać się jedynie w oparciu o prawomocne postanowienie sądu, tak jak przewiduje art. 110 § 2 pr. o not.

Mgr Magdalena Grodzicka – doktorantka w Zakładzie Prawa Gospodarczego i Handlowego Wydziału Prawa Uniwersytetu Wrocławskiego; notariusz w Oleśnicy.